

MÉS INFORMACIÓ

<http://www.visat.cat/literatura-universal-catala/cat/autor/235/fernando-pessoa.html>

<https://www.llegir.cat/2019/01/llibre-del-desassossec-de-fernando-pessoa/>

Ajuntament d'Alpicat
Regidoria de Cultura

 BIBLIOTECA | ALPICAT
SANT BARTOMEU

 Biblioteques
Públiques
de Catalunya

Plaça Països Catalans, 1
ALPICAT
Tel. 973 73 77 28
Whatsapp 606 127 833

A/e:
biblioteca@alpicat.cat

Web:
<http://www.alpicat.cat/biblioteca>

Catàleg Col·lectiu:
<http://argus.biblioteques.gencat.cat>

HORARI
De dilluns a divendres de 8:30 a 20:30
Bústia exterior de retorn de préstec

El proper dia que ens trobarem serà:

29 d'abril de 2021, 21h.

Moderador: Andreu Loncà

Fernando Pessoa *LLIBRE DEL DESASSOSSEC*

Fernando Pessoa (Lisboa, 1888 - 1935) és considerat un dels majors escriptors de la literatura portuguesa. Estudià a Sud-àfrica, on la seva família s'havia establert, i hi visqué fins al 1905. A Lisboa entrà en contacte amb l'avantguardisme i codirigí la revista *Orpheu*. La seva poesia es basteix a partir d'heterònims, poetes i escriptors ficticis amb una personalitat independent de la del seu creador. Va tenir una vida discreta, en la qual es dedicà al periodisme, a la publicitat, al comerç i, principalment, a la literatura. La seva importància com a poeta ha estat comparada, dins la tradició portuguesa, amb la de Luís Vaz de Camões. El crític literari Harold Bloom el va considerar, al costat de Pablo Neruda, el poeta més representatiu del segle XX.

Fernando Pessoa va començar a escriure el *Llibre del desassossec* el 1913 i el va deixar inacabat i desendreçat quan es va morir, el 1935, i fins i tot amb indicacions contradictòries sobre com s'havia de presentar al públic. El volum se suposa que és l'autobiografia de Bernardo Soares, un trist ajudant de comptable que treballa en un quart pis del carrer dos Douradores, a la Baixa lisboeta. I en aquest volum es mesclen les seves impressions, reflexions, somnis, pensaments, que constitueixen per si sols un volum d'alta volada literària i filosòfica ja d'ençà de la frase de l'inici: 'Vaig néixer en un temps en què la majoria dels joves havien perdut la creença en Déu, per la mateixa raó que els seus avantpassats l'havien tinguda -sense saber per què. I aleshores, com que l'esperit humà tendeix naturalment a criticar perquè sent, i no perquè pensa, la majoria d'aquests joves va triar la Humanitat com a succedani de Déu.'

Club de Lectura - Biblioteca Sant Bartomeu

Fernando Pessoa
Llibre del desassossec
Nova edició corregida i ampliada
de Richard Zenith
Traducció de Gabriel Sampol i Nicolau Dols

El *Llibre del desassossec* és l'obra mestra en prosa de l'escriptor portuguès. Redactada entre el 1913 i el 1935, no es va publicar fins al 1982. Des de llavors el text ha anat variant en funció de les edicions. Quaderns Crema en presenta una nova versió catalana a partir de l'edició portuguesa de Richard Zenith

“Tot allò que l'home exposa o expressa és una nota al marge d'un text esborrat completament”. Aquestes paraules de Bernardo Soares, un dels heterònims més prolífics -i alhora volàtils- de Fernando Pessoa, formen part d'un dels fragments del *Llibre de desassossec*, que Quaderns Crema recupera en una traducció revisada, ampliada i corregida de Gabriel Sampol i Nicolau Dols. Són il·lustratives no només per la seva

vocació programàtica (la desaparició inexorable, el poc valor del que un fa) sinó també perquè l'escriptor portuguès va morir sense deixar una obra consolidada, tot i que, paradoxalment, no ha deixat de créixer des que un grup de treball va començar a endreçar el seu llegat per ordre del govern portuguès. Això passava el 1969, en plena dictadura salazarista, poc després d'un primer intent d'obres completes publicades a Edições Ática: Pessoa s'havia apagat a Lisboa el 1935, amb només 47 anys, havent publicat únicament el llibre *Mensagem* (*Missatge*) i poemes i articles en revistes com Orpheu, Athena i Sudoeste.

Ficats a dins d'un bagul hi havia 27.543 documents, distribuïts en 343 sobres. L'ordenació del material va permetre agrupar la poesia de l'autor en funció dels seus heterònims, dels quals destaquen Ricardo Reis, Álvaro de Campos i Alberto Caeiro, així com recuperar *Missatge*, reivindicar el valor dels *Robaiyat* i la producció pessoana en anglès -va començar a escriure en aquesta llengua-. En aquest sentit val la pena donar un cop d'ull als sonets traduïts al castellà recentment per Francisco Barrinuevo a *35 sonnets* (Isla de Siltolá, 2018). El bagul també ha permès publicar volums de prosa força coneguts, com *El banquer anarquista* i *L'educació de l'estoic* -tots dos a Quaderns Crema-, però també extravagàncies com *Escritos sobre genio y locura*, els esbossos de novel·les policiaques reunits a *Quaresma, descifrador*-aquests dos, a Acantilado-, els dietaris i apunts biogràfics i els contes, disponibles en castellà a Pàginas de Espuma des del 2016. Finalment, entre les obres teatrals de l'autor destaca el “drama estàtic en un acte” *El mariner* (Arola, 2007) i l'enigmàtic *Faust* (Edicions Poncianes, 2013).

Un original que evoluciona

El corpus literari de Fernando Pessoa no ha deixat de créixer durant les últimes dècades. El cas del *Llibre del desassossec* és d'una singularitat notable enmig de les circumstàncies particulars del llegat de l'escriptor. Després d'un tast de 90 pàgines a Arte & Cultura el 1961 va arribar l'edició princeps d'Ática el 1982, a càrrec de Teresa Sobral Cunha i Maria Alicete Galhoz. Quatre anys després, Publicações Europa-América va donar a conèixer, en dos volums, una nova versió del llibre, aquesta

vegada feta per António Quadros. El 1990 va arribar l'edició de Presença feta per Teresa Sobral Cunha. “Ens trobem amb el cas d'un original en contínua evolució, perquè Pessoa mai va donar per definitiu el llibre”, diu Gabriel Sampol, que des de fa dues dècades ha traduït llibres de José Almada Negreiros, Fernão Mendes Pinto, José Saramago, António Vieira, Valter Hugo Mae i, acompanyat de Nicolau Dols, el *Llibre del desassossec*.

La primera versió catalana del llibre va aparèixer l'any 2002. “La meua primera experiència com a lector amb el desassossec va ser a partir de la versió de Quadros, que separava les dues parts: Autobiografia sense fets i Els grans fragments”, recorda. El tàndem, però, va treballar a partir de l'edició de Richard Zenith publicada a Assírio & Alvim el 1998. El 2010 l'especialista va donar a conèixer en portuguès una nova versió -amb múltiples canvis i correccions-, que és la que Dols i Sampol han tingut en compte en aquesta nova versió catalana. A primer cop d'ull, hi ha el mateix nombre de fragments breus (481) i els textos més extensos segueixen també la mateixa estructura. “L'essència del llibre és la mateixa, però hi ha un gran nombre de petits detalls que canvien el sentit dels textos”, diu Sampol. Hi ha quatre fragments sencers que han estat substituïts (el 22, el 212, el 237 i el 288). També hi ha modificacions en la lectura de paraules “a causa de la lletra infernal de l'autor”. Així, per citar-ne només tres exemples, “la meua impaciència” es transforma en “la meua inconsciència” (184), “quants de Verlaines he estat!” passa a ser “Quants d'Horacis he estat!” (290) i “en aquestes ànimes on em precipito” és ara “en aquests abismes on em precipito” (293).

Richard Zenith explica en un pròleg a l'edició portuguesa que el *Llibre del desassossec* és un dels projectes més antics de Pessoa. “Neix un any abans que concebi Caeiro, Campos i Reis -explica-. El text fundacional és Dins la selva de l'alienació, del 1913, la primera prosa creativa de l'autor”. Pessoa tenia tot just 25 anys. Hi va treballar fins al final de la seva vida. “Com que no tenia cap estructura ni pla, l'horitzó del llibre es va anar allargant -afegeix-. Els seus límits eren cada vegada més incerts, i la seva existència com a llibre era cada vegada menys viable, igual que la mateixa existència de Pessoa es difuminava”.

El volum, un híbrid entre poesia, assaig i literatura del jo, defuig la narrativitat i s'instal·la en les reflexions estàtiques i pessimistes d'un ajudant de comptable, Bernardo Soares, que viu a Lisboa tot sol, en un petit pis. “L'estat d'ànim del personatge oscil·la entre l'epicureisme i l'estoïcisme -diu Gabriel Sampol-. Considera que la vida no té sentit. És un home misantrop que viu refugiat a l'oficina i a casa. També és partidari de la inacció: és millor no fer i, si es fa, cal fer tan poc com es pugui”. La paradoxa és que, a base de sumar petits retalls, el llibre frega les 600 pàgines, que cal llegir amb calma i potser millor de forma no consecutiva, espigolant joies enmig del dia a dia anodí de Soares: “Jo no pateixo. El meu desdeny per tot és tan gran que em desdenyo a mi i tot; que, així com menyspreo els patiments dels altres, també menyspreo els meus, i així esclafó sota el meu desdeny el meu propi patiment”.

Jordi Nopca

llegim.ara.cat, 8/12/2018